

Vuostas diedut guoggunrávssá váiledoaibma (hypothyreosa)

Guoggunrávssá váiledoaibma (hypothyreosa) dikšun

Doaktárat lea gávnahan, ahte dus lea guoggunrávssá váiledoaibma ja álggahan dutnje dálkasiid, maiguin buhttejit tyroksiidnaváilli. Oahpásnuva bures dálkkaspakeahta rávvagiidda. Dálkasa galgá váldit iđđes guoros čoavjái sullii 15 minuhta ovdal iđitbihtá. Ále váldde ruovde- ja kalsiumdálkasa njealje diibmui tyroksiidna váldima maŋná. Mielkebuktagiid govttolaš geavaheapmi, ovdamearkan iđitbihtá oktavuođas váldojuvvon jogurta dahje mielkegáffe, ii dábálaččat váikkut mearkkašahtti ollu tyroksiidna njammaseapmái.

Go manat guoggunráksáárvvuid kontrollii, de váldde dálkasa easkka laboratoriaiskosiid maŋná ja guoros čoavjái, vaikko guoggunráksáiskosat eai iešalddes gáibit dan, ahte olmmoš lea borakeahtá.

Tyroksiinna álggahan- ja bajásdoallanmearri, man doavttir lea dutnje mearridan, lea juohkehačča iežas mielde. Dábálaččat álggahanmearri lea unnit go bajásdoallanmeari ja dálkkasmeari bajidit gulul, dasságo leat gávdnan dutnje heivvolaš dálkkasbajásdoallanmeari. Hormonadási čuvvot álggos sullii 2-3 mánu geažes divššu álggaheamis ja álot dálkkasmeari rievdadeami maŋná varraisiksiiguin, main dutket TSH ja T4V árvvuid. Guoggunrávssá hormonabuvttadeami mudde vuoŋŋasobbaráksá. Dan buvttá TSH dábálaččat lassána, juos guoggunráksá ii buvttat doarvái guoggunráksáhormonaid. T4V, man mearri fas luoitá váiledoaimmas, muitala friija tyroksiinna meari varas. Divššu ulbmilin lea, ahte TSH luoitá ja T4V loktana dutnje muttágis mearreárvvuid sisa. Go dálkkasmeari leat ožžon dan dássái, ahte veaját bures ja dus eai leat dávdamearkkat ja guoggunráksáiskosat leat normálat, guoggunrávssá kontrollaiskosiid váldet oktii jagis.

Tyroksiidnadálkasiid álggaheami maŋná sáhtát fuomášit juo moatti vahkus, ahte veaját buorebut. Máša goittotge vuordit divššu váikkuhusaid. Guoggunrávssá váiledoaibma lea sáhttán ovdánit mánggaid jagiid ja sáhtá ádjánit mánggaid mánuid, muhtimin guhkitge áiggi, ovdal go dovddat iežat lea buoret ortnegis. Dávjá dálkasiid šaddá geavahit loahppa eallima.

Dálkasiid álggaheami maŋná ja go dálkkasmeari leat lasihan, váibmu sáhtá ravkit eanet. Dát manná dábálaččat meattá. Ále goassige rievdat dálkkasmeari ságastalakeahtá doaktáriinnát. Dálkkasmearri ja dikšu leat álot juohke olbmoss iežas mielde ja vejolaš eará dávddat ja dálkasat sáhttet váikkuhit dillásat. Danin leage dehálaš, ahte dagat nugo doaktárat gohču ja muitalat sutnje, juos dilli ja veadjin nuppástuvvá dahje dikšu ii váikkut.

Mii lea guoggunráksá ja maid váiledoaibma dagaha?

Guoggunráksá lea čeabehis guoggáma vulobealde. Ráksá deaddá sullii 20 g ja váikko dat lea uhcci, das lea hui dehálaš bargu ávnnasmolsumis ja olles goruda doaibmamis. Dat váikkuha earet eará goruda liekkasvuođa muddemii, almmolaš veadjimii, čoavjji doaibmamii, miellaláhkái ja vuodjaávnnasmolsumii. Dán barggu guoggunráksá bargá válmmašteimiin, rádjamiin ja luoitimiin várrohtui guoggunráksáhormonaid. Dehálamosat dain leat tyroksiidna(T4) ja trijodityrosiidna (T3). Dearvvas guoggunráksá buvttada daid hormonaid goriin 4:1 nappo sullii 80 % T4-hormonaid ja 20 % T3-hormonaid. T4 lea ovdahormona, mii nuppástuvvá gođđosiin, dego vuoivasis ja monimuččain váikkueaddji T3-hormonan.

Dábáleamos sivva váiledoibmii lea guoggunrávssá autoimmuna buozalmasvuohta. Dán buozalmasvuođas gorut falleha iežas gođđosiid vuostá ja hehte guoggunrávssá hormonabuvttadeami. Muhtimin hárvvibut sivvan sáhtá leat vuoŋŋašobbarávvssas, dalle vuoŋŋašobbaráksá ii buvttat doarvái ollu TSH-hormona nu, ahte aktiverešii guoggunrávssá buvttadit guoggunráksáhormonaid.

Tevnnet Ninja Lang

Lassiedieđuid váilevuodas oaččot doaktáriisttát, guhte du dikšu ja Suoma Guoggunráksálihtus (sg. Suomen Kilpirauhasliitto). Lihtu ruovttusiiddut leat www.kilpirauhasliitto.fi ja rávvetelefon 044 7888 899. Rávventelefovnas gulat dárkilut rávvenáiggiid.

Áššesisdoalu lea dárkkistan čakčamánu 2015 sisdávddaid ja endokrinologia spesiáladoavttir Leo Niskanen, HUS.

© Suomen Kilpirauhasliitto ry

